

– виведення із внутрішнього аудиту функцій діяльності запобігання та протидії корупційним порушенням;

– підготовка методичних рекомендацій до зауважень, поданих в аудиторському звіті, які необхідні для доопрацювання внутрішніх документів;

– проведення планової роботи і реалізація відбору об'єктів аудиту з урахуванням критеріїв оцінки ризиків;

– у відповідності до Стандартів внутрішнього аудиту, контроль виконання планів діяльності повинен бути реалізований відділом внутрішнього аудиту підприємства;

– забезпечення встановлення порушень фінансово-бюджетної дисципліни, а також, зокрема, виявлення їх причин;

– дослідження проблеми вдосконалення організаційно-правового забезпечення внутрішнього аудиту, механізму його реалізації, а також нормативне закріплення чіткої процедури моніторингу впровадження цих рекомендацій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аудит : [навч. посіб.] / Л.М. Янчева, З.О. Макеева, А.О. Баранова [та ін.]. – К. : Знання, 2009. – 335 с.
2. Нормативна база по фінансовому контролю у Туреччині [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bumko.gov.tr.
3. Основи аудиту: Нормативи аудиту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bookwu.net/book_osnovi-auditu_998/9_3.normativi-auditu.
4. Нормативна база по фінансовому контролю у Хорватії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfin.hr>.
5. Інформація про хід реформування ДВФК: Річні підсумки діяльності підрозділів внутрішнього аудиту та визначення перспектив розвитку внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту на наступні періоди [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/102423>.
6. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року» від 23.12.2009 р. № 1601-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>.
7. Шестакова О. Нормативно-правове забезпечення внутрішнього аудиту в державному секторі України / О. Шестакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk/sekcija_6_2014_04_17_18/normativno_pravove_zabezpechennja_vnutrishnogo_auditu_v_derzhavnomu_sektoři_ukrajini/56-1-0-935.
8. Welcome to the world of PIFC, European Commission, 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/control/brochure_pifc_en.pdf.
9. Закон України «Про аудиторську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

УДК 657.372.01

Ляхович Г.І.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
директор*

*Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту
Тернопільського національного економічного університету*

Заяць М.Я.

*кандидат економічних наук,
викладач кафедри обліку і фінансів*

*Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту
Тернопільського національного економічного університету*

КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ

У статті обґрунтовано необхідність удосконалення традиційної моделі бухгалтерського обліку як засобу комунікаційної взаємодії в умовах змін, що відбуваються в економіці та суспільстві. Розглянуто історичні аспекти виникнення Проекту міжнародного формату інтегрованої звітності. Проаналізовано особливості еволюції концепції бухгалтерської звітності. Виділено чотири основні етапи еволюції бухгалтерської звітності, що передували формуванню інтегрованої звітності (критика концепції фінансової звітності; формування додаткових спеціалізованих звітів; виникнення концепції нефінансової звітності; виникнення концепції інтегрованої звітності). Виділено основні проблеми впровадження інтегрованої звітності в сучасних умовах (трансформація національної системи бухгалтерського обліку з метою переходу від концепції генерування фінансової інформації до фінансової та нефінансової інформації; трансформація моделей прийняття інвестиційних рішень користувачами на основі інформації інтегрованої звітності; забезпечення обліково-інформаційної безпеки підприємства).

Ключові слова: фінансова звітність, нефінансова звітність, інтегрована звітність, концепція інтегрованої звітності.

Ляхович Г.И., Заяц М.Я. КОНЦЕПЦИЯ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ОТЧЕТНОСТИ: ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И ПРОБЛЕМЫ ВНЕДРЕНИЯ

В статье обоснована необходимость усовершенствования традиционной модели бухгалтерского учета как средства коммуникационного взаимодействия в условиях изменений, происходящих в экономике и в обществе. Рассмотрены исторические аспекты возникновения Проекта международного формата интегрированной отчетности. Проанализированы особенности эволюции концепции бухгалтерской отчетности. Выделены четыре основных этапа эволюции бухгалтерской отчетности, предшествовавших формированию интегрированной отчетности (критика концепции финансовой отчетности; формирование дополнительных специализированных отчетов; возникновение концепции нефинансовой отчетности; возникновение концепции интегрированной отчетности). Выделены основные проблемы внедрения интегрированной отчетности в современных условиях (трансформация национальной системы бухгалтерского учета с целью перехода от концепции генерирования финансовой информации к финансовой и нефинансовой информации; трансформация моделей

принятия инвестиционных решений пользователями на основе информации интегрированной отчетности; обеспечение учетно-информационной безопасности предприятия).

Ключевые слова: финансовая отчетность, нефинансовая отчетность, интегрированная отчетность, концепция интегрированной отчетности.

Lyakhovych H.I., Zaiats M.I. THE CONCEPT OF INTEGRATED REPORTING: HISTORICAL ASPECT OF APPEARANCE AND IMPLEMENTATION PROBLEMS

The necessity of improving the traditional model of accounting as a means of communication interaction in terms of changes occurring in the economy and society has been grounded. The historical aspects of the appearance of the Project of the international integrated reporting framework have been disclosed. The features of the evolution of accounting reporting concept have been analyzed. Four main stages in the evolution of the accounting reporting concept, prior to the formation of integrated reporting have been allocated (financial reporting concept criticism; formation of additional specialized reports; the emergence of non-financial reporting concept; the emergence of integrated reporting concept). The main problem of integrated reporting implementation under current conditions have been allocated (national accounting system transformation with a view to the transition from concept of generation financial information to financial and non-financial information; transformation of the models of making investment decisions based on the integrated reporting information; providing of company's accounting and information security).

Keywords: financial reporting, non-financial reporting, integrated reporting, the concept of integrated reporting.

Постановка проблеми. Бухгалтерський облік як інструмент комунікації між особами, заінтересованими в обліковій інформації, та суб'єктами, відповідальними за його функціонування, постійно розвивається в напрямку підвищення ефективності таких облікових комунікацій. Фінансова звітність як засіб комунікаційної взаємодії слід розглядати в якості основного об'єкта, якість якого має бути покращена і на удосконалення форми і змістовного наповнення якої має бути спрямована основна увага дослідників у сфері обліку. Особливо актуальним це стає в сьогоденних умовах, коли поступово зменшується здатність чинної моделі бухгалтерської звітності впливати на рішення постачальників капіталу.

Фінансова криза початку ХХІ ст. стала однією з причин необхідності вдосконалення існуючої обліково-комунікаційної взаємодії, оскільки саме недосконалість облікової системи, зокрема нездатність відобразити можливість виникнення загроз в діяльності підприємств, вважається однією із причин появи кризи. Неможливість забезпечити відображення в обліку ключових ресурсів (інтелектуально-інноваційний капітал, соціальний капітал, клієнтський та людський капітал), які забезпечують генерування вартості підприємств на ринку в умовах формування економіки, побудованої на знаннях, та нездатність забезпечити оприлюднення інформації про них у фінансовій звітності зумовили пошук нових моделей звітування та напрямів розвитку бухгалтерського обліку.

Одним із факторів, що визначає напрями подальших наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку, також є негативний вплив людини на навколишнє природне середовище. З метою його мінімізації була розроблена концепція сталого розвитку, що передбачає таке використання природних ресурсів та здійснення інвестицій, що в цілому мають забезпечити сталий розвиток, тобто створюють необхідні передумови для забезпечення матеріальних потреб людей у майбутньому. Успішна реалізація концепції сталого розвитку можлива лише за умови побудови ефективної системи контролю над підприємствами, які функціонують на засадах сталого розвитку, що передбачає необхідність відповідного удосконалення облікової системи як основного засобу інформаційної підтримки системи управління.

Таким чином, на початку ХХІ ст. виникла ціла низка передумов (економічних, екологічних, соціальних), які зумовили необхідність удосконалення традиційної моделі бухгалтерського обліку та звітування шляхом розширення обсягів інформації, яка повинна надаватися внутрішнім та зовнішнім користувачам.

Представники компанії KPMG окреслили дану проблему як «існування розриву між реальним змістом корпоративної звітності та очікуваннями інвесторів» [4], яку має подолати впровадження концепції інтегрованої звітності. Проте, незважаючи на існуючі напрацювання у сфері стандартизації інтегрованої звітності, залишається значна кількість проблем, які потребують вирішення з урахуванням особливостей побудови національної облікової системи, для того щоб процес складання інтегрованої звітності став традиційною практикою для вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвитку теоретико-методологічних засад побудови системи інтегрованої звітності на підприємствах присвячено праці К.В. Безверхого, О.В. Вакуна, І.В. Жиглей, О.А. Зоріної, Р.Дж. Екклза, М.В. Корягіна, Р.О. Костирка, Р.В. Кузіної, П.О. Куцика, С.Ф. Легенчука, Н.О. Лоханової, І.О. Макаренко, А.В. Озеран, Ф.Ю. Сафанової, Дж. Серафейма та ін.

Мета статті полягає у дослідженні історичних аспектів виникнення концепції інтегрованої звітності та аналізі проблем упровадження інтегрованої звітності на підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначальною подією, яка сприяла широкому поширенню концепції інтегрованої звітності у світі, було формування у 2010 р. Комітету з міжнародної інтегрованої звітності (IIRC), який є глобальним об'єднанням інвесторів, підприємств, представників провідних професійних облікових та національних урядових організацій. Його основним завданням є створення такої системи звітності, яка б стала загальнозвуженою нормою та забезпечила ефективну комунікаційну взаємодію між суб'єктами створення вартості та користувачами такої інформації, що має у кінцевому випадку стати новою парадигмою розвитку облікової системи підприємства. У 2012 р. IIRC випустила прототип концептуальної основи з інтегрованої звітності, а у 2013 р. – Проект міжнародного формату інтегрованої звітності <IR>. На сьогодні даний проект, незважаючи на його не до кінця легалізований статус, виступає основоположним нормативним документом, який визначає змістове наповнення та організаційні засади складання інтегрованої звітності підприємств. Проте до створення IIRC концепція інтегрованої звітності також пройшла досить складний і тривалий історичний розвиток (рис. 1).

Можна виділити чотири основні етапи еволюції бухгалтерської звітності, що передували формуванню інтегрованої звітності.

Етап 1. Критика концепції фінансової звітності. Починаючи з 1990-х років чинна концепція фінан-

сової звітності почала піддаватись значній критиці з боку дослідників, через неврахування у ній усіх аспектів діяльності підприємства, інформація про які стала необхідною користувачам.

Однією з причин такої критики було наростання темпів економіки, побудованої на знаннях, або інноваційної економіки, в якій ключовим ресурсом для підприємств став інтелектуальний капітал (організаційний, людський, клієнтський). У таких економічних умовах фінансова звітність перестала задовольняти повною мірою потреби внутрішніх та зовнішніх користувачів, не відповідаючи зростаючим вимогам економічної системи, унаслідок чого з'явилась значна кількість пропозицій щодо розширення її змістовного наповнення, зокрема щодо необхідності включення до її складу всього інтелектуального капіталу підприємства.

Світова фінансова криза початку XXI ст. підштовхнула науковців у сфері бухгалтерського обліку до необхідності зміни підходів до оприлюднення інформації для зовнішніх користувачів. Передусім це стосувалось необхідності удосконалення системи облікової оцінки, оскільки однією із першопричин фінансової кризи стала значна переоцінка у фінан-

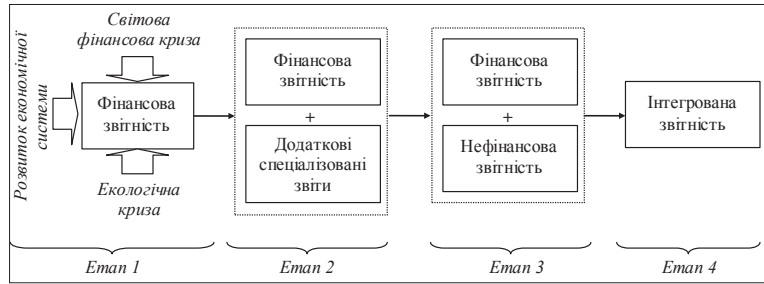

Рис. 1. Еволюція концепції бухгалтерської звітності – від фінансової до інтегрованої

совій звітності реальних активів підприємств, що спонукало інвесторів до неправильних інвестиційних рішень.

Погіршення екологічної ситуації у світі через надмірний антропогенний вплив і, як наслідок, виникнення світової екологічної кризи наприкінці XX ст. актуалізували питання необхідності надання користувачам інформації не лише про фінансові аспекти діяльності підприємств, але й про їх вплив на довкілля. В умовах необхідності збереження світового природного капіталу індивідуальні та інституційні інвестори при вкладанні коштів почали звер-

Стандарти, що регулюють складання додаткових спеціалізованих звітів

Таблиця 1

Назва стандарту	Характеристика
Стандарти Саншайн із надання корпоративних звітів для зацікавлених сторін (1996 р.)	У стандарті описано базові принципи регулярного розкриття корпораціями інформації у щорічному «Корпоративному звіті для зацікавлених сторін»: інформація, що надається клієнтам (про продукцію та послуги); інформація, призначена для співробітників (гарантії зайнятості, безпеки то охорони здоров'я, рівні можливості при наймі); інформація для місцевої спільноти (структура власності, фінансові показники, вплив на навколишнє середовище, сума податкових виплат, кількість створених робочих місць, інвестиції та благодійна діяльність); інформація для широкої спільноти (торгівля з ворожими країнами, виконувани державні замовлення, штрафи, які стягуються з підприємства).
Accounting ability (AA1000) (1999 р.)	Регламентує базові засади, використання яких дозволяє допомогти підприємствам побудувати систему соціальної відповідальності за допомогою соціально та етично орієнтованого бухгалтерського обліку та аудиту. Його використання на практиці підвищує ефективну комунікаційну взаємодію між підприємствами та заінтересованими в обліковій інформації сторонами за допомогою забезпечення більшої прозорості та ефективного реагування заінтересованих сторін.
United National Global Compact (2000 р.)	Спрямований на формулювання вимог, які мають урахуватись при розкритті інформації про корпоративну стійкість. Базується на врахуванні 10 основних принципів здійснення корпоративної практики та соціальної політики корпорацій, розроблених ООН. Основною метою є забезпечення такої діяльності корпорацій, яка б сприяла не лише їхньому збагаченню, а й забезпечувала б сталий розвиток, тобто враховувала інтереси людей, громад та планети в цілому.
Meritum Guidelines (2002 р.)	Підготовлений у рамках проекту по розробці системи вимірювання нематеріальних активів, що фінансувався Європейським Союзом у рамках проекту TSER, в якому були задіяні представники шести країн (Данія, Фінляндія, Норвегія, Швеція, Іспанія, Франція). Стандарт регламентує порядок формування Звіту про інтелектуальний капітал, що забезпечуватиме взаємодію з користувачами, яким необхідна інформація про можливості, ресурси і діяльність, які є основними факторами генерування вартості підприємства. Згідно зі Стандартом, Звіт про інтелектуальний капітал складається з трьох розділів: бачення фірми; огляд нематеріальних активів та видів діяльності; система індикаторів.
Environmental Reporting Guidelines (2003 р.)	Розроблений міністерством охорони навколишнього середовища Японії, даний стандарт визначає порядок формування і розкриття звітності про навколишнє середовище японськими компаніями шляхом розкриття функцій та фундаментальних принципів такої звітності, її структури та змістовного наповнення, а також вимог, що висувають до звітності про навколишнє середовище.
Danish Guidelines (DATI) (2003 р.)	Розроблений данським міністерством торгівлі і промисловості, є сукупністю принципів з підготовки та оприлюднення звіту про інтелектуальний капітал підприємства, що дозволяє підвищити ефективність управління знаннями в компанії та надається як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам.
Global Reporting Initiative G4 Guidelines (2015 р.)	Четверта версія розробленого міжнародною незалежною організацією GRI (перша версія з'явилась у 1997 р.) стандарту з формування звітності на засадах сталого розвитку. У першій частині визначено базові принципи складання та особливості змістовного наповнення такої звітності, обґрунтовано три види індикаторів, що відображають економічну, соціальну та екологічну політику підприємства та підвиди цих індикаторів. Другу частину стандарту присвячено особливостям практичного впровадження даного стандарту в діяльність підприємства.

тати увагу не лише на доходність цінних паперів емітента, а й на його екологічну політику, вплив на екосистему, у межах якої він функціонує.

Ще однією причиною критики концепції фінансової звітності стала її неспроможність розкривати інформацію про роль підприємства у суспільстві, тобто соціальні аспекти його діяльності, зокрема, інформацію про соціальний капітал та соціальну політику підприємства, його соціальну інфраструктуру, соціальні взаємодії, соціальні ініціативи відносно внутрішніх та зовнішніх груп зацікавлених осіб тощо.

Таким чином, зміна підходів до управління підприємствами в умовах нової економічної системи, з одного боку, та зміна очікувань у наявних користувачів облікової інформації і поява нових інформаційних запитів, з іншого боку, зумовили необхідність трансформації підходів до традиційної моделі фінансової звітності.

Етап 2. Формування додаткових спеціалізованих звітів. Ураховуючи існуючі критичні заяви дослідників за виділеними напрямками (рис. 1) та з метою усунення проблем практичної придатності фінансової звітності, почали з'являтися спроби розробки окремих спеціалізованих звітів, які б дозволяли розкривати інформацію про додаткові аспекти діяльності підприємства (екологічні звіти, соціальні звіти, звіти про інтелектуальний та людський капітал тощо).

Обрання такої моделі звітування (фінансова звітність, що доповнюється незалежними додатковими спеціалізованими звітами) було зумовлено неможливістю швидкої трансформації традиційної концепції фінансової звітності та включення до її складу нових видів капіталу підприємства (інтелектуального, екологічного, соціального). Здійснення таких дій передбачає перегляд базових принципів бухгалтерського обліку, які розвивались протягом декількох століть і на базі яких побудована значна кількість моделей прийняття рішень, що було неможливо здійснити за досить короткий строк. У результаті була сформована модель звітування, за якою оприлюднюється фінансова звітність на основі чітко прописаних регуляторами вимог, та додаткові спеціалізовані звіти, які забезпечують додаткові інформаційні потреби різних груп користувачів.

Розвиток нових підходів до додаткового звітування у розрізі наведених вище напрямів призвів до поступового формування стандартів, які забезпечують регулювання процесу змістовного наповнення та складання таких звітів (табл. 1).

Описані в табл. 1 стандарти свідчать, що протягом 1990-х – початку 2000-х років у світі була сформована і широко використовувалась нова двоелементна модель звітування, що передбачала складання двох видів звітів: обов'язкових (фінансова звітність) та добровільних (додаткові спеціалізовані звіти).

Основними характерними особливостями додаткових спеціалізованих звітів є: акцентування уваги на окремих аспектах діяльності підприємств; орієнтація на окремі групи користувачів; низький рівень порівнянності; різні рівні агрегації інформації; низький рівень надійності.

Етап 3. Виникнення концепції нефінансової звітності. З часом прийшло розуміння того, що для внесення змін до структури фінансової звітності необхідно провести інтеграцію всіх існуючих видів спеціалізованих звітів шляхом виявлення їх спільних характеристик та визначення загальних організаційних підходів до їх формування та опри-

люднення. Крім того, у значній кількості спеціалізованих звітів відбувалось часткове дублювання інформації із фінансової звітності, або наводилась та інформація, що могла б розкриватись у примітках до фінансової звітності. У результаті почався пошук підходів для формування загальної концепції побудови таких звітів.

Одним із таких підходів, який у подальшому одержав широке використання, була трирівнева модель забезпечення прозорості компанії, розроблена Р.Дж. Екклзом та С.А. Діпіазою [3, с. 93], згідно з якою третій рівень передбачає розкриття специфічної для кожної компанії інформації як за допомогою фінансових, так і нефінансових показників. У подальшому було прийнято рішення, що для формування загального інформаційного простору підприємства слід використовувати нову модель звітування, зокрема, у фінансовій звітності та в примітках до неї слід розкривати фінансові показники, а в нефінансовій – усі інші показники діяльності підприємства (інтелектуальні, соціальні, екологічні, стратегічні тощо).

Проте, незважаючи на виникнення потреби в розробці окремих стандартів для складання нефінансової звітності, що підтвердили 84% із 96 опитаних європейських компаній (2011 р.), що складають нефінансову звітність [16, с. 8], дана ідея залишилась нереалізованою через відсутність значних економічних переваг щодо її реалізації. Більш економічно доцільним виявилась розробка концептуальної основи для складання інтегрованої звітності.

Етап 4. Виникнення концепції інтегрованої звітності. Починаючи з 2008–2009 рр. окремі найбільш прогресивні компанії світу, що представляли різні галузі економічної діяльності, почали об'єднувати фінансові та нефінансові показники в єдиному корпоративному звіті, який оприлюднюється для всіх заінтересованих осіб. Виникнення цієї тенденції підкреслили Р.Дж. Екклз та М.П. Круз, на думку яких такі події стали відправним пунктом для подальшого розвитку інтегрованої звітності, яка розкриватиме діяльність підприємства на засадах сталого розвитку та його стратегічні цілі [13, с. 4]. Оскільки основною метою складання інтегрованої звітності є залучення додаткового капіталу від інвесторів, то особливістю інтегрованої моделі звітування є не лише об'єднання в єдиному звіті різних видів фінансової та нефінансової звітності, а перехід до регулярного складання і оприлюднення звіту, що характеризує всі необхідні для користувачів аспекти функціонування підприємства, що впливають на процес створення його вартості. Складаючи інтегрований звіт, підприємство змушене детально розробити і висвітлити свою стратегію сталого розвитку, що в цілому сприяє формуванню суспільства і функціонує на засадах сталого розвитку.

За словами голови Комітету IIRC М. Кінга [17], на сьогодні Проект міжнародного формату інтегрованої звітності <IR> перебуває у фазі прориву (2014–2017 рр.), що передбачає необхідність поступового переходу від його ринкового тестування та часткового застосування до широкого застосування всіма підприємствами у світі. Хоча окремі вітчизняні вчені зазначають, що впровадження інтегрованої звітності є загальносвітовою тенденцією [8, с. 65], даний процес відбувається досить повільно. З метою його прискорення Р.Дж. Екклз та М.П. Круз запропонували модель глобального запровадження інтегрованої звітності, що складається з трьох основних взаємопов'язаних етапів: 1) адаптації; 2) усвідомлення; 3) прискорення [14, с. 60]. На разі скла-

дання інтегрованих звітів є обов'язковим лише для південноафриканських компаній, які розміщують свої акції на місцевій біржі, що визначено «Кодексом управління Кінга для Південної Африки (III)» [15, с. 12], проте розробники проекту <IR> сподіваються на подальше швидке поширення такої практики.

Разом із тим для забезпечення реалізації даної стратегії, зокрема і щодо українських підприємств, слід забезпечити вирішення наступних проблем упровадження інтегрованої звітності:

1) Трансформація національної системи бухгалтерського обліку з метою переходу від концепції генерування фінансової інформації до фінансової та нефінансової інформації. Дану проблему можна розкласти на декілька більш детальних підпроблем:

- розширення кількості об'єктів облікової системи, які будуть змістовно наповнювати інтегровану звітність підприємства, про що відмічають С. Адамс та Р. Сімнетт [11, с. 299–300], К.В. Безверхий [1, с. 14], О.В. Вакун [2, с. 57], Р.В. Кузіна [5, с. 355], С.Ф. Легенчук [6, с. 69], Ф.Ю. Сафанова [10, с. 53]. Оскільки, згідно з Проектом міжнародного формату інтегрованої звітності, визначено необхідність розкриття інформації у розрізі різних видів капіталу (фінансового, промислового, інтелектуального, людського, соціального, природного) [9, с. 2], то до складу об'єктів обліку повинні бути включені відповідні види капіталу, які на сьогодні або взагалі відсутні, або є складовими інших видів активів підприємства. Крім того, не вирішеною залишається проблема оцінки нових видів капіталу, оскільки застосування методу історичної вартості, наприклад для інтелектуального капіталу, не відповідатиме запитам інвесторів, оскільки не відображає їх реальної ринкової вартості. Подібна ситуація також існує щодо оцінки природного капіталу, оскільки на сьогодні відсутні загальноприйняті підходи до бухгалтерського оцінювання невідновних природних ресурсів, а наявні облікові методи не враховують повною мірою специфіку даного виду капіталу;

- відсутність розробленої методики формування інтегрованого звіту, про що відмічають К.В. Безверхий [1, с. 14] та Ф.Ю. Сафанова [10, с. 53]. Якщо традиційна облікова система має історично сформований інструментарій для збору, обробки, передачі й узагальнення інформації фінансового характеру, то процедура формування інтегрованого звіту залишається не до кінця зрозумілою, оскільки більшість організаційних аспектів формування інтегрованої звітності, на відміну від стандарту GRI G4 Guidelines (2015 р.), не розкриті у Проекті міжнародного формату інтегрованої звітності. На відміну від нерегулярних спеціалізованих звітів про різні види капіталу, які передували появі інтегрованої звітності, її формування на регулярній основі є досить затратним процесом, у результаті чого її обов'язкове впровадження для всіх підприємств може бути не зовсім доцільним;

- відсутність підготовлених облікових кадрів, які б забезпечили процес складання та оприлюднення інтегрованої звітності. Зокрема, з цього приводу К. Буско та інші відмічають, що процес побудови інтегрованої звітності має бути перекладений на бухгалтерів, які займаються веденням управлінського обліку [12, с. 40], оскільки вони мають більш ґрунтовну фахову підготовку у формуванні інформації, яка б розкривала стратегічний розвиток бізнес-моделі організації та могла описати процес створення цінності на підприємстві.

2) Трансформація моделей прийняття інвестиційних рішень користувачами на основі інформації інтегрованої звітності. Незважаючи на існування запиту з боку інвесторів на формування інтегрованої звітності, де розкривається інформація про стратегію підприємства, фактори генерування та руйнування його цінності, нову структуру капіталу, на сьогодні відсутня налагоджена система прийняття інвестиційних рішень на їх основі. З одного боку, це пояснюється відсутністю тривалої практики побудови інтегрованих звітів, що ускладнюється відсутністю належних знань у суб'єктів прийняття таких рішень, а з іншого – високим рівнем непорівнянності інтегрованих звітів між собою через досить розмиті механізми її формування, описані у Проекті міжнародного формату інтегрованої звітності. При цьому в даному стандарті осторонь залишаються потреби інших груп внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації інтегрованої звітності, унаслідок чого Н.О. Лоханова наголошує на існуванні проблеми складності забезпечення вимог різних груп користувачів [7, с. 307], а С.Ф. Легенчук піддає сумніву твердження, що інтереси інвесторів фінансового капіталу будуть згодом збігатися з ширшими суспільними інтересами, особливо з урахуванням національних особливостей функціонування ринку капіталу [6, с. 89]. Одностороння орієнтація інтегрованої звітності на інвесторів, обмежена вимогами сутєвості та стислості, створює значні перешкоди її подальшому обов'язковому застосуванню для всіх підприємств, особливо в тих країнах, де інвестори не є превалюючою групою користувачів облікової інформації.

3) Забезпечення обліково-інформаційної безпеки підприємства. Наведені у Проекті міжнародного формату інтегрованої звітності керівні принципи (стратегічний акцент і майбутні напрями, реагування зацікавлених сторін) спрямовані на забезпечення релевантності інформації з інтегрованої звітності для користувачів. Проте їх дотримання може призвести до того, що в інтегрованій звітності може бути розкрита конфіденційна інформація, яка може зашкодити подальшому функціонуванню підприємства, оскільки нею можуть скористатись його конкуренти. На даній проблемі також акцентують увагу Р.В. Кузіна, наголошуючи, що не слід перенасичувати інтегровану звітність надмірною інформацією, яка може поставити під загрозу економічно сталий розвиток підприємства [5, с. 355], та С. Адамс та Р. Сімнетт, на думку яких не всі підприємства будуть охоче розкривати в інтегрованому звіті всю наявну в них інформацію про фактори створення і руйнування вартості, стратегічні аспекти діяльності та існуючі ризики через можливість її використання іншими підприємствами для покращання власних конкурентних позицій [11, с. 300]. На нашу думку, з позиції підприємства для ключових факторів генерування його вартості повинен застосовуватись особливий рівень агрегації інформації, що розкривається в інтегрованій звітності, тобто інформація про такі фактори для зовнішніх користувачів повинна подаватись в узагальненому, а для внутрішніх – у більш розширеному вигляді. Подібний підхід також слід застосовувати до тих елементів капіталу підприємства, інформація про які входить до складу комерційної таємниці підприємства, зокрема, його інтелектуальний капітал у вигляді об'єктів права інтелектуальної власності та ноу-хау.

Висновки. З початком ХХІ ст. відбуваються значні зміни у підходах до управління підприємствами, що викликані розвитком економічної системи, впливом фінансової та екологічної кризи, соціалізацією відно-

син у суспільстві. Однією з найбільш актуальних концепцій розвитку суспільства за таких умов стає теорія сталого розвитку, що висуває нові вимоги до функціонування підприємств на засадах сталого розвитку та до ролі конкретної людини в суспільстві. У результаті поступово відбувається зміна інформаційних запитів користувачів, що висуваються до облікової системи як до одного з основних джерел інформування про стан та результати функціонування підприємств.

Протягом останніх двадцяти років поступово відбувається зародження нової інтегрованої моделі бухгалтерської звітності, спрямованої на забезпечення надання інформації фінансового та нефінансового характеру для суб'єктів здійснення ефективного управління підприємствами або окремими бізнес-одиницями на засадах сталого розвитку. Історично даний процес пройшов чотири основних етапи: 1) критика концепції фінансової звітності; 2) формування додаткових спеціалізованих звітів; 3) виникнення концепції нефінансової звітності; 4) виникнення концепції інтегрованої звітності. Аналіз особливостей виникнення і причин переходу від кожного із виділених етапів дозволив обґрунтувати структуру розробленого Проекту міжнародного формату інтегрованої звітності та виявити історичні корені виникнення його окремих положень.

На разі відбувається поступове запровадження концепції інтегрованої звітності у практику великих підприємств, але цей процес ще не набув масового характеру через існування цілої низки проблем теоретико-методологічного та організаційного характеру, до яких віднесено: 1) трансформацію національної системи бухгалтерського обліку з метою переходу від концепції генерування фінансової інформації до фінансової та нефінансової інформації; 2) трансформацію моделей прийняття інвестиційних рішень користувачами на основі інформації інтегрованої звітності; 3) забезпечення обліково-інформаційної безпеки підприємства. Вирішення цих проблем дозволить активізувати процес формування інтегрованих звітів та у цілому сприятиме розвитку облікової системи на підприємствах, які функціонують на засадах сталого розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безверхий К.В. Методичні засади формування інтегрованої звітності підприємства / К.В. Безверхий // Облік і фінанси. – 2014. – № 3(65). – С. 9–14.
2. Вакун О.В. Концепція інтегрованої звітності в системі бухгалтерського обліку / О.В. Вакун // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2014. – Вип. 3(30). – С. 49–58
3. Дипица С.А. Будущее корпоративной отчетности. Как вернуть доверие общества / Сэмюэл А. Дипица-младший, Роберт Дж. Экклз. – М.: Альпина Паблишер, 2003. – 211 с.
4. Интегрированная отчетность: как ликвидировать разрыв между реальным содержанием корпоративной отчетности и ожиданиями инвесторов. – Лондон: КРМГ, 2013. – 4 с.
5. Кузіна Р.В. Корпоративний облік і звітність в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку: [монографія] / Р.В. Кузіна. – Херсон: Д.С. Гринь, 2015. – 416 с.
6. Легенчук С.Ф. Концепція інтегрованої звітності як засіб підвищення якості інформування про капітал підприємства / С.Ф. Легенчук // Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції до 20-річчя кафедри обліку і аудиту ІФНТУНГ. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2015. – С. 87–90.
7. Лоханова Н.О. Інтеграційні процеси в обліку в умовах інституціональних перетворень: [монографія] / Н.О. Лоханова. – Херсон: Д.С. Гринь, 2012. – 400 с.
8. Макаренко І.О. Інтегрована звітність як майбутнє корпоративної звітності / І.О. Макаренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (Суми, 24–25 жовтня 2013 р.): у 2-х т. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ2», 2013. – Т. 2. – С. 63–65.
9. Проект міжнародного формату інтегрованої звітності <IR>. – BDO, 2013. – 49 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bdo.com.ua/integrirovannaja_otchetnost.
10. Сафанова Ф.Ю. Методика формирования интегрированного отчета: дис. ... к.э.н.: спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Ф.Ю. Сафанова. – Санкт-Петербург, 2014. – 227 с.
11. Adams S. Integrated Reporting: An Opportunity for Australia's Not-for-Profit Sector / S. Adams, R. Simnett // Australian Accounting Review. – 2011. – Volume 21. – Issue 3. – P. 292–301.
12. Busco C. Redefining Corporate Accountability through Integrated Reporting / C. Busco, M.L. Frigo, P. Quattrone, A. Riccaboni // Strategic Finance. – 2013. – P. 33–41.
13. Eccles R.G. One report: integrated reporting for a sustainable strategy / Robert G. Eccles, Michael P. Krzus. – John Wiley & Sons, 2010. – 240 p.
14. Eccles R.G. The Integrated Reporting Movement: Meaning, Momentum, Motives, and Materiality / R.G. Eccles, M.P. Krzus. – John Wiley & Sons, 2014. – 336 p.
15. King Code of Governance for South Africa 2009. – Institute of Directors in Southern Africa, 2009. – 66 p.
16. Passant F. What do investors expect from non-financial reporting? / F. Passant, G. Hewitt. – ACCA, 2013. – 12 p.
17. Strategy: The Breakthrough Phase 2014-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: integratedreporting.org/.../IIRC-Strategy-Summary-2015.pdf.